

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова

**СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ
ЗАСОБАМИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ: ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРАЦЬ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ЗІСТОРІЇ УКРАЇНИ,
АДАПТОВАНИХ ДЛЯ ФРАНКОМОВНОЇ АУДИТОРІЇ)**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ОС «бакалавр»
здобувачки першого рівня вищої освіти
4 року навчання
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури
(переклад включно), перша – французька
ОП «Переклад із французької та з англійської мов»
Димарчук Івanni Сергіївни

Науковий керівник:
к.філол.н., доц. **Т.О. Качановська**

Рецензент:
к.філол.н., доц. **С.Г. Саєнко**

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
теорії і практики перекладу
романських мов імені Миколи Зерова
Протокол № 11 від 16.06.2023

Завідувач кафедри проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

Матеріал дослідження : Переклад досліджуваного твору М. Грушевського 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ У ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ІСТОРИЧНИХ ВИДАНЬ.....	7
1.1. Основні поняття ономастики та класифікація власних назв.....	7
1.2. Типові підходи до відтворення українських власних назв засобами французької мови	9
1.3. Діахронічні проблеми відтворення українських власних назв латиницею у франкомовних країнах	13
1.6. Короткі відомості про перекладача першого видання “Короткого нарису історії України” і про ономастичні настанови Українського соціологічного інституту	22
Висновки до Розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКІ ОНІМИ У КОРОТКОМУ НАРИСІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГОВІДТВОРЕННЯ У РІЗНОЧАСОВИХ РЕДАКЦІЯХ ФРАНЦУЗЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	26
2.1. Загальна характеристика ономастичного простору першотвору.....	26
2.2. Специфіка відтворення українських власних назв у рукописі перекладу та у першому французькому виданні (1920 рік).....	26
2.3. Специфіка відтворення українських власних назв у третьому французькому виданні (2022 рік).....	28
2.4 Порівняльний аналіз перекладацьких та редакційних ономастичних стратегій.....	29
Висновки до Розділу 2	30
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	31
Список використаної літератури	34
RÉSUMÉ	36
ДОДАТОК	40

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ У ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ІСТОРИЧНИХ ВИДАНЬ

1.1. Основні поняття ономастики та класифікація власних назв

1.2. Типові підходи до відтворення українських власних назв засобами французької мови

1.3. Діахронічні проблеми відтворення українських власних назв латиницею у франкомовних країнах

1.4. Специфіка перекладу науково-популярних видань: ономастичний аспект

1.5. Генеза, основні версії і цільова аудиторія “Короткого нарису історії України” Михайла Грушевського

1.6. Короткі відомості про перекладача першого видання “Короткого нарису історії України” і про ономастичні настанови Українського соціологічного інституту.

Висновки до Розділу 1.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКІ ОНІМИ У КОРОТКОМУ НАРИСІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ У РІЗНОЧАСОВИХ РЕДАКЦІЯХ ФРАНЦУЗЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ.

2.1. Загальна характеристика ономастичного простору першотвору

2.2. Специфіка відтворення українських власних назв у рукописі перекладу та у першому французькому виданні (1920 рік).

2.3. Специфіка відтворення українських власних назв у третьому французькому виданні (2022 рік).

2.4.Порівняльний аналіз перекладацьких та редакційних ономастичних стратегій.

Висновки до Розділу 2.

ВСТУП

У сучасному світі вивчення іноземних мов є актуальною проблемою, яка постійно знаходиться у центрі уваги лінгвістів, перекладачів та викладачів. Переклад текстів і власне відтворення назв і термінів у перекладі є одним із складових елементів процесу вивчення іноземних мов та забезпечення міжкультурної комунікації.

Метою цієї дипломної роботи є вивчення специфіки відтворення українських власних назв засобами французької мови у діячності на матеріалі різночасових редакцій *Короткого нарису історії України* Михайла Грушевського.

Об'єктом дослідження даної дипломної роботи є українські власні назви та їх французькі відповідники у перекладах науково-популярних текстів.

Предметом дослідження є прийоми та способи відтворення у перекладі українських власних назв.

Завдання дослідження:

- визначити основні способи відтворення українських власних назв у франкомовних виданнях;
- проаналізувати особливості відтворення власних назв у французькій мові на матеріалі праць Михайла Грушевського;
- подати коротку характеристику різночасових перекладів досліджуваної праці Михайла Грушевського та їхнього історичного контексту;
- дослідити ономастичний простір *Короткого нарису історії України* М. Грушевського;
- здійснити порівняльний аналіз специфіки відтворення українських власних назв у франкомовних виданнях *Короткого нарису історії України* М. Грушевського 1920 та 2022 років;

Матеріал дослідження : Переклад досліджуваного твору М. Грушевського

1. Переклад 1920 р. "Abrégé de l'histoire de l'Ukraine"
2. Переклад 2022 р. "Précis de l'histoire de l'Ukraine" (у двох томах)

Методи дослідження : метод суцільної вибірки

Наукова новизна зумовлюється новизною досліджуваного матеріалу.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання у подальших наукових дослідженнях доробку Михайла Грушевського іноземними мовами, а також можливості використання отриманих результатів на практичних заняттях з практики перекладу.

Вивчення цієї теми є важливим не лише з точки зору міжкультурної комунікації, але й з точки зору розвитку лінгвістики та перекладознавства. Результати дослідження можуть бути використані для спрямування майбутніх досліджень у цій галузі та сприятимуть як вивченню іноземних мов, так і міжкультурному взаєморозумінню.

Таким чином, метою цієї роботи є поглиблення знань про особливості перекладу українських власних назв французькою мовою, а також надання корисних рекомендацій щодо їх застосування у міжкультурному діалозі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ У ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИХ ІСТОРИЧНИХ ВИДАНЬ

1.1. Основні поняття ономастики та класифікація власних назв

ОНОМА́СТИКА (від грец. *ὀνομαστική* – мистецтво давати імена) – розділ мовознавства, що вивчає власні назви з погляду походження, будови, розвитку, функціонування, правопису тощо [13].

В українській мові термін «Ономастика» має відповідник – назвознавство. Ономастика тісно пов'язана з іншими галузями мовознавства – лексикологією (власні назви – складники лексичні системи мови), лексикографією (правила укладання ономастичних словників), дериватологією (творення власних назв відбувається за допомогою наявних у мові способів і засобів деривації), діалектологією (використання місцевих форм власних назв, особливо мікротопонімів), орфографією (дослідження особливостей написання власних назв), а також із багатьма іншими науками, зокрема географією, історією, археологією, етнографією, краєзнавством тощо.

Так, соціолінгвістичний підхід до аналізу онімів порушує питання престижності власних назв, а також соціокультурні зумовленості мотивів номінації. В історичних дослідженнях такий клас онімів, як топоніми (гідроніми, ойконіми, ороніми), використовують для реконструкції міграційних процесів та пояснення субстрат і суперстрат мовних явищ на певній території. З'ясування етимології теонімів має неабияке значення для релігієзнавства, адже уможливорює встановлення взаємозв'язку між релігійними віруваннями та уявленнями різних націй і народностей про процес іменування людини на географічно віддалених теренах. З правничого погляду антропоніми (імена та прізвища), функціонуючи в мовному просторі, потребують законодавчого врегулювання та встановлення.

У межах лінгвістики власні назви також аналізують у різних аспектах: етимологічний-словотвір (з'ясування походження назви – питома чи запозичена, визначення способу її творення, встановлення мотиву номінації);

функціональний (характеристика власних назв з погляду їх функціонування в різностильових текстах); стилістичний (виокремлення онімів, що активно представлені в певних стилях: конфесійному, науковому, офіційно-діловому, художньому); когнітивний (буття власних назв у ментальному просторі окремої людини чи групи людей); кодифікаційний (проблеми правопису та відмінювання різноманітних власних назв, відтворення й написання запозичених онімів, зміна імен та прізвищ громадян, перейменування власних географічних назв, особливо ойконімів та урбанонімів; вирішальну роль в оціненні процесу перейменування відіграє позамовний чинник – світоглядний, культурний, громадянський, патріотичний).

За об'єктами дослідження Ономастику поділяють на антропоніміку (вивчає власні особові назви), топоніміку (власні географічні назви), етноніміку (назви народів, племен), зооніміку (власні назви, клички свійських (переважно) тварин), космоніміку (власні назви об'єктів космосу, зокрема народні), теоніміку (власні назви богів і божеств), ергоніміку (власні назви установ, організацій, підприємств), хрематоніміку (власні назви предметів матеріалів та духовної культури), хрононіміку (власні назви різних подій) [13].

Власні назви можна класифікувати за різними критеріями. Нижче наведено основні класи власних назв:

Антропоніми — власна назва: ім'я особове, ім'я по батькові (патронім), прізвище, прізвисько, псевдонім. [1]

Антропонім кодує в собі цінні для дослідження історії мови матеріали: фонетичні, словотвірні, семантичні та інші мовні явища.

1. Імена: Це особисті імена, які надаються людям при народженні. Вони можуть бути іменами наприклад: Олександр (Alexandre), Лев (Léon) або іменами дівчаток (наприклад, Олена (Elena), Марія (Maria)).

2. Прізвища: Це назви, що вказують на належність до певної родини або клану наприклад: (Шевченко (Chevtchenko), Сагайдачний (Sahaïdatchnyi), Вишенський (Vuchnia), Потоцький (Potocky), Дорошенко (Dorochenko).

Топоніми - власна назва якого-небудь географічного об'єкта [1].

1. Назви країн: Це назви держав або політичних територій, такі як Україна (l'Ukraine).

2. Назви міст: Це назви населених пунктів різного розміру, такі як Київ (Kyiv), Полтава (Poltava),

3. Назви річок: Це назви водойм, що протікають по певних територіях, наприклад, Дніпро (Dnipro), Дністер (Dniéster), Дунай (le Danube) Буг (Bog).

Хрононіми - це назви часових періодів або дат. Вони використовуються для ідентифікації конкретного часу або періоду. Приклади хронімів включають "Середньовіччя (Moyen Âge)".

Ці категорії власних назв допомагають класифікувати різноманітні види власних назв та розрізнити їх за їхніми основними характеристиками та вживанням.

1.2. Типові підходи до відтворення українських власних назв засобами французької мови

В процесі перекладу власних назв з української на французьку мову можна виділити декілька основних підходів. Який саме підхід вибрати, залежить від контексту та цілей перекладу.

1.2.1. Транслітерація

Транслітерація, або **транслітерування** — механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності, тобто передача однієї писемності літерами іншої. [3, с. 497]

Наприклад, ім'я "Олександр" можна написати "Alexandre" французькою мовою.

1.2.2. Транскрипція

Транскрипція, або транскрибування (лат. *transcriptio*, від *transcribo* — «переписую»), — наукова система запису мови, яку вживають у мовознавстві і має на меті послідовно відбити звуковий склад мови, чого часто не робить звичайна орфографічна система. [3, с. 496—497]

Наприклад, українське ім'я "Олексій" може бути транскрибовано на французьку мову як "Alexeï".

1.2.3. Калькування

Калька (фр. *calque* — «копія») або **калькування** — вид мовного запозичення, утворення нового фразеологізму, слова або нового значення слова через буквальний переклад відповідного іншомовного елемента^[1]. Уперше термін «калька» (від фр. *calque* — «копія, наслідування») був ужитий на початку XX ст. французьким лінгвістом Ш. Баллі, який розумів під ним «слова й вислови, утворені автоматично через механічний переклад, за зразком». [3, с. 457]

Наприклад: географічний термін "Чорне море" можна перекласти французькою як «Mer Noire»

1.2.4. Адаптація

Адаптація – це тип перекладу з домінативною прагматичною настановою та орієнтацією на стереотипи очікування носіїв мови-реципієнта та його культури. [4, с. 79] Jean de Vychnia, Paul Poloubolok.

1.2.5. Транспозиція

Транспозиція частин мови як один із найпоширеніших типів перекладацьких трансформацій мовних одиниць широко представлена в перекладах художніх творів з англійської мови на українську. Явище переходу слів із однієї частини мови в іншу в процесі перекладу і пов'язані з цим

граматичні перетворення в цілому вивчені ще недостатньо, досліджено лише окремі аспекти цього типу трансформацій. Потреба висвітлення питань транспозиції найбільшою мірою стосується аналізу перекладів художніх текстів, оскільки саме у художньому перекладі застосування транспозиції є досить поширеним. Адже недостатня дослідженість граматичних характеристик стилю художньої літератури призводить до виникнення певних труднощів у перекладі. [5, с. 201]

Власні назви українською мовою передаються за допомогою *транскрипції*, *транслітерації*, *калькування* або *поєднання цих способів*.

1. *Транскрипція*. При транскрипції слово записується буквами кирилиці, при цьому перекладач орієнтується на точну відповідність звучанню слова мовою оригіналу. Через відмінності деяких звуків в українській та англійській мовах, як правило, існує декілька варіантів транскрипції. Приживаються зазвичай ті варіанти, які ближчі правилам української мови. Транскрипції підлягають різні власні назви (імена та прізвища людей, назви географічних об'єктів, і так далі). [19]

Власні назви українських народів та прізвищ переважно передаються на основі їх фонемноорфографічної структури, тобто транскрибуються. Тим не менш, далеко не всі українські імена можуть бути перекладені буквально. Це тому, що деякі з наших голосних та приголосних не мають еквівалентних звуків / фонем на англійській мові і повинні бути замінені приблизно на аналогічні звуки.

2. *Транслітерація*. Транслітерація – це формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова. Транслітерацію застосовують тоді, коли мови користуються різними графічними системами (наприклад, англійська, українська), але літери (чи графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність один одній, і згідно з цими відповідностями відбувається міжмовна передача власних назв. Власні імена англійської мови або транскрибуються, або транслітеруються (або частково

перекладені та частково транслітеровані) українською мовою. Незалежно від значних відмінностей між системами фонем двох мов, ряд власних імен англійською мовою перекладаються українською лише шляхом транслітерації. [20]

3. *Транспозиція* полягає в тому, що власні назви в різних мовах, які розрізняються за формою, але мають загальне лінгвістичне походження, використовуються для передачі один одного. При транспозиції слово або частина оригінального слова передається в українській мові, з використанням тих самих лексичних засобів, які використовуються у вихідній мові. Як правило, використовуються варіанти імен, висхідні до імен-прототипів (біблейських, латинських або грецьких). Необхідно дбати про те, щоб уникнути впливу як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних чинників. [21]
4. *Калькування* – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідниками у мові перекладу. Географічні назви гір, озер, морів тощо передаються шляхом калькування, якщо до них входять компоненти, що перекладаються: la Mer Noire – Чорне море.

1.2.6. Об'єднання способів відтворення власних назв

Іноді корисним способом перекладу власних назв є поєднання декількох процедур. Наприклад, перекладач може використовувати транслітерацію для відтворення оригінального написання імені, а потім додати адаптацію або калькування, щоб передати звучання або додаткове значення імені.

Цей метод часто застосовується при перекладі географічних назв або історичних подій. Наприклад, французький термін "La bataille de Kruty (Bataille sous Kruty)" може бути використаний для перекладу української назви "Битва під Крутами", де "Крути" - це переклад, а "Bataille sous Kruty" - модифікація, яка додає деталі про місце події.

1.3. Діахронічні проблеми відтворення українських власних назв латиницею у франкомовних країнах

У будь-якій мові власні назви, тобто антропоніми і топоніми, утворюють групу ономастичних реалій, які мають чітко виражену національну приналежність і їх присутність у тексті надає йому своєрідного місцевого забарвлення. Наприклад ім'я *Майкл, Мішель або Михайло* вказує на його належність відповідно до англomовного, франкомовного чи україномовного середовища. Важлива роль антропонімів і топонімів у створенні національного колориту висуває на перший план проблему їх точного відтворення при перекладі іноземними мовами. Сучасні підходи до цієї проблеми виключають можливість перекладацьких перекручень чи «денаціоналізації» власних імен.

В окремих випадках переклад антропонімів здійснюється і сьогодні. Наприклад главу Святого Престолу українці називають Іван Павло II, а італійці відповідно Giovanni Paolo II, французи - Jean-Paul II. Цей онім має національне забарвлення і в усіх інших мовах. Привласнюючи таким чином ім'я папи римського, мовці намагаються підкреслити його належність не до якоїсь національної спільноти, а до всього католицького світу.

Відтворення національного ономастикону засобами іншої мови залежить від кількох факторів, зокрема від характеру зв'язку між мовою оригіналу та мовою

перекладу, а також традицій перекладу. У разі, якщо ці контакти є прямими, безпосередніми, ступінь точності відтворення значно зростає внаслідок взаємного пристосування двох фонетико-графічних систем до запозичення чужих фонем у складі іншомовних власних назв. Якби ці зв'язки були прямими й безпосередніми, точність відтворення була б значно підвищена, оскільки дві фонетико-графічні системи адаптувалися б одна до одної, щоб запозичувати іноземні фонемі як частину іноземних власних назв. Проте практика мовних контактів свідчить, що вони часто опосередковані, тому іншомовні власні імена запозичуються не безпосередньо, а запозичуються через мову-посередник. У цьому випадку відтворюються поєднання фонем або графем, характерних для міжмовної системи, а не вихідної мови. Автентичність і універсальність цього процесу не означає, що він є ідеальним методом засвоєнням іншомовних елементів, оскільки при цьому часто спотворюється їх первісний вигляд, а запозичені власні іменники втрачають свій національний характер.

Відомо, що значна частина українських власних імен засвоюється романськими мовами, зокрема французькою, за посередництва польської та російської. Це слід пояснити історичними причинами: спочатку Україна увійшла до Речі Посполитої, а потім до Російської імперії. Тому не дивно, що деякі українські власні назви досі зберігають польське чи російське написання у французькій мові. Однак тут слід зробити застереження. Використання одного і того ж алфавіту – латинського алфавіту – у французькій і польській мовах дозволяє передавати власні назви в обох напрямках без суттєвих змін. Наприклад, ім'я та прізвище українського митрополита Андрія Шептицького було відтворено французькою мовою на основі польської транскрипції - Andrei Szeptyckij. Однак не можна вважати, що традиція передачі українських власних імен романською мовою є усталеною. Це пояснюється тим, що ці мови мають порівняно коротку історію безпосереднього контакту з українською. За час існування України у складі Російської імперії вони не раз перервалися через фактичну заборону української мови. Таким чином, навіть при копіюванні українських загальних власних назв спостерігаємо певну зміну форми.

Наприклад, ім'я Кобзаря у французькій мові може набувати форми Tarass Chevchenko, тобто його кінцевий приголосний *s* подвоюється, але в іншому випадку воно пишеться без такого подвоєння, причому подібне написання з'являється у хронологічно ближчий до нас період. Перша транскрипція більш прийнятна для системи французької мови, де кінцеве *s* зазвичай не вимовляється, оскільки транскрипція точніше відтворює фонетику українських імен. Тому власне транслітерація іншомовних імен, тобто відтворення її вимови через орфографію мови-реципієнта, найбільше відповідає сучасній тенденції до оригінальної фонетичної форми, таким чином уникаючи певних спотворень і хоча б приблизно відтворюючи звуковий образ мови-джерела.

Проте практика передачі українських антропонімів та топонімів іншими мовами демонструє конкуренцію між прийомами транскрипції та транслітерації. Під останнім розуміємо відтворення графічної форми запозичуваного імені. Тут варто відзначити, що, на відміну від багатьох романських, германських та інших мов, у цих мовах значні відмінності між орфографією та орфографією, де одна та сама фонема може бути написана кількома різними графемами чи комбінаціями (наприклад, французька [o] передається за допомогою eau, ot, aud, ault тощо), тоді як в українській мові, яка застосовує так зване фонетико-морфологічне письмо, таких розбіжностей немає.

Тож, фактично, відтворення українських імен на основі транскрипції чи транслітерації не має принципових відмінностей. Важливо лише те, щоб це відтворення базувалося на чіткій системі послідовних кореляцій, яка має стати обов'язковим стандартом для всіх сторін. Говорити про наявність єдиного стандарту ще рано, хоча його розробка, безперечно, приведе до вдосконалення видавничої діяльності, особливо уніфікації картографічної справи.

Говорячи про відсутність суттєвих відмінностей між транслітерацією та транскрипцією українських власних назв, застережимо: вони можуть виникати в тих чи інших випадках перекладу під впливом орфоепічних норм мови-

реципієнта. Класичним прикладом цього є відтворення українського топоніма *Одеса* французькою мовою. Якщо йти шляхом транслітерації, то потрібно прийняти французький варіант - *Odesa*. Однак, згідно з фонетичними нормами французької мови, *s* в інтервокальній позиції вимовляється як [z], тобто весь топонім читатиметься [Odeza], що далеко від оригінального звучання. Тому єдино правильне в цьому випадку - є застосування практичної (орфографічної) транскрипції цієї власної назви, передусім фонемі [s] у його складі за допомогою французького гемінованого приголосного, яка забезпечує більш менш точне його відтворення (Одеса - Odessa).

Існує система французької транскрипції українських імен, розроблена Національним інститутом східних мов і культур у Парижі в 1986 р.

Український алфавіт	Французька транскрипція	Міжнародна транскрипція
а	a	a
б	b	b
в	v	v
г	h	h
ґ	g	g
д	d	d
е	e	e
є	ie	ie
ж	j	
з	z	z
и	y	y
й	ї(в середині слова) у(на початку слова) або ї (в кінці слова)	
і	i	i
ї	ï	ï
к	k	k
л	l	l
м	m	m
н	n	n
о	o	o
п	p	p
р	r	r
с	s	s
т	t	t
у	ou	u
ф	f	f
х	kh	x
ц	ts	c
ч	tch	č
ш	ch	š
щ	chtch	šč
ю	iou	iu
я	уou (на початку слова) ia ya (на початку слова)	ia
ь	пропуск	

Відповідно до таблиці, українську літеру «и», що позначає відповідну фонему, слід передавати за допомогою «у», тобто писати ім'я *Максим Рильський* — *Maxyme Rylsky*. Але у французьких виданнях зустрічається інша транскрипція - *Maxime Rilsky*, що виникла, під впливом подібних імен у французькій мові. Так само топонім *Київ* слід відтворити як *Kyiv*, що є незвичним для мови-реципієнта. Спірним виглядає транслітерація українського *г* через французьке *h*. Справа в тому, що на відміну від українського приголосного, французький зовсім не вимовляється. Якщо слідувати запропонованим шляхом, то прізвище *Грушевський* має виглядати французькою так: *Hrouchevsky*. Проте попередньо можна очікувати, що більшість французів вимовлятимуть цю транслітерацію без першої приголосної, тобто *Rouchevsky*, що викликатиме непорозуміння. Обидві фонemi, дзвінкий і глухий приголосні слід передавати за допомогою французької «*g*» або, в іншому випадку, складною графемою - «*gh*», за допомогою якої, за вдало вживаним. для транскрипції подібних арабських фонем у запозичених власних назвах.

Закінчення *-ий* в українських онімах, в романських мовах західного ареалу воно фактично відтворюється скорочено, остання кінцева напівголосна/напівприголосна фонема не має значення для реципієнта у плані смислового розрізнення запозичених онімів.

Також є проблемою відтворити ті українські фонemi, яких немає в романських мовах. Серед них є і опозиція твердого і м'якого приголосного. Розроблена система транскрипції не передбачає її відтворення французькою. Тож, для передачі українських м'яких приголосних фонем варто запозичити символ «*'*» з міжнародної транскрипції. Отже назва українського міста у всіх мовах, які використовують латиницю, матиме однаковий вигляд *L'viv*.

Отже найприйнятнішим практичним компромісом між фонетичною транскрипцією та транслітерацією видається орфографічна транскрипція українських онімів на основі латинського алфавіту. Бінарні системи транскрипційних співвідношень повинні враховувати фонетичні особливості

споріднених мов і, в той же час, тяжіти до певної уніфікації, можливість якої пропонує використання загального алфавіту.

1.5. Генеза, основні версії і цільова аудиторія “Короткого нариса історії України” Михайла Грушевського

У 1919 р. був створений Комітет незалежної України у Парижі. З першого погляду Комітет мета комітету скидається скоріше на видавництво, яке має забезпечити світ інформаційною літературою про Україну французькою мовою.
[2]

У листопаді 1919 йшлося про таке:

Признано необхідним негайно приступити до видання першої серії книжок по українознавству. Сюди входять слідуєчі праці:

- а) Лозинського про Східну Галичину,
 - б) проф. Мих. Грушевського Ілюстровану історію України,
 - в) Чопівського – Економічну Географію України, яку доручено пристосувати до видання Ісаєвичові і
 - г) Антологію українського письменства, що складає проф. Грушевський.
- Книжки зпочатку мають бути виданими на французькій мові і можуть з’явитися під фірмою Соціологічного інституту.

Питання про передачу видавництва Комітету Женевському Соц. Інститутуві остається одвертим. В дальшому часі намічено до видання такі книжки:

- а) Косинця – Про Українську Музику,
- б) Історію української літератури,
- в) працю про українське мистецтво,

г) Географію України, фізичну частину якої буде запрошено обробити Рудницького.

Ілюстрована історія України у Грушевського вийшла у 1921 р.

"Короткий нарис історії України" Михайла Грушевського є фундаментальною працею в українській історіографії. У цій книзі подано всебічний огляд історії України від найдавніших часів до початку 20-го століття. Щоб зрозуміти генезу, основні версії та цільову аудиторію цієї праці, кожен аспект можна розглянути окремо:

Генезис: " "Короткий нарис історії України", опублікований Грушевським у 1920 році, займає важливе місце в українській історії.

Відомий український історик, політик і громадський діяч Михайло Грушевський багато писав про українську історію і відіграв важливу роль у створенні історичного нарративу країни.

Політичні та історичні обставини України того часу вплинули на те, як виглядала версія Грушевського 1920 року. Українські національні рухи розквітли в 1917 році в результаті російської революції та подальшого падіння Російської імперії. Було створено самоврядний орган під назвою Українська Центральна Рада, розвивалися інститути української культури та освіти.

У світлі цього праця Грушевського набула ще більшої актуальності, оскільки вона дала ґрунтовний огляд української історії, демонструючи при цьому унікальну ідентичність країни та її внесок у розвиток. Його "Короткий нарис історії України" був опублікований у 1920 році з наміром надати чіткий і доступний виклад української історії, який би сподобався широкій аудиторії.

Грушевському було нелегко опублікувати свою працю у 1920 році. Політичний і географічний ландшафт України змінювався, відбувалася передача влади і конкуруючі інтереси в різних регіонах. Ці фактори впливали на те, як робота Грушевського публікувалася, розповсюджувалася та отримувалася.

Незважаючи на ці перешкоди, публікація Грушевського 1920 року стала значним поворотним моментом у розвитку української історії та націоналізму. У вирішальний час політичних і культурних змін вона допомогла зберегти і поширити українські історичні знання.

Основні версії: "Короткий нарис історії України" представляє інтерпретацію Грушевським історичних подій та процесів, що розгорталися на українській землі. Грушевський заглиблюється в різні періоди історії України, включаючи княжу добу, польсько-литовський період, австрійське панування, російський вплив та роль українського народу в політичній, соціальній та культурній сферах. Його роботи спираються на наукові джерела та аналіз фактів, а також включають його особисту оцінку історичних подій.

Цільова аудиторія: "Короткий нарис історії України" розрахований на широку аудиторію, зокрема на французького читача. Основною метою цієї праці була боротьба з проросійськими впливами на франкомовну аудиторію та боротьба за український національний інтереси і добитися визнання у Франції української державності.

Розглядаючи теоретичні аспекти "Короткого нарису історії України" Михайла Грушевського, можна виділити наступні моменти:

Методологія історичного дослідження: Грушевський застосовує комплексний підхід до вивчення української історії, що включає різні методологічні перспективи. Він спирається на архівні джерела, аналізує літописи та історичні документи, вивчає археологічні свідчення та пам'ятки, розглядає етнографічні та культурні аспекти. Такий цілісний підхід дозволяє Грушевському розглядати історію України як єдине ціле, пов'язуючи різні аспекти її розвитку.

Критичний підхід до джерел: Грушевський стає одним з перших українських істориків, який застосував критичний підхід до джерел та історичних свідчень. Він прискіпливо ставиться до традиційних історичних інтерпретацій та легенд, застосовуючи наукову методологію та критичне мислення. Грушевський розрізняє різні типи джерел, враховуючи їхню

достовірність та обставини, за яких вони були створені, що дозволяє робити обґрунтовані висновки про історичні події.

Контекстуалізація історичних подій: Грушевський намагається розглядати історичні події в їхньому часовому контексті, беручи до уваги політичні, економічні та соціокультурні обставини. Він підкреслює взаємозв'язок між подіями та їхніми наслідками, а також вплив зовнішніх чинників на українську історію. Визнаючи, що історію не можна розглядати ізольовано, Грушевський визнає ширший глобальний контекст і включає його у своє розуміння історичних процесів.

Ці теоретичні аспекти підкреслюють значення "Короткого нарису історії України" Михайла Грушевського як визначного внеску в українську історіографію. Ця праця є цінним джерелом знань з історії України для франкомовної аудиторії. Вона утверджує національну ідентичність та сприяє подальшому поступу в ознайомленні з минулим України.

1.6. Короткі відомості про перекладача першого видання “Короткого нариса історії України” і про ономастичні настанови Українського соціологічного інституту.

За припущеннями Світлани Панькової, Ігоря Гирича та Оксани Юркової, видатних грушевськознавців, переклад праці Михайла Грушевського здійснив Олександр Коваленко, який також був членом Комітету за незалежну Україну. Життя і внесок Коваленка охопили кілька революцій і значних подій в українській історії ХХ століття, що зробило його свідком і активним учасником ключових моментів.

Про Коваленка, його участь в історичних потрясіннях та коло його однодумців існує велика література. Він також є автором спогадів, які, зважаючи на їх публікацію переважно в еміграції, зараз привертають увагу дослідників, що вивчають життя і діяльність О.М. Коваленка в Україні. Зокрема, його власні спогади, що охоплюють життя від навчання в Роменському реальному училищі до служби на Чорноморському флоті, були опубліковані в журналі "Визвольний шлях". "Потьомкінський" період діяльності Коваленка висвітлений у його

спогадах, виявлених в архіві Української інформаційної служби (Лондон). Цінні відомості про життя, діяльність та обставини, що сформували світогляд і характер Коваленка, містяться у спогадах його товаришів і знайомих. Серед них - біографічна стаття Бориса Мартоса з архіву Українського Вільного Університету (Мюнхен) та спогади Юрія Колларда. Крім того, деталі його особистого життя можна простежити у спогадах Михайла Єремієва, віднайдених та оприлюднених Віктором Рохом. Ці джерела є основою для біографічного дослідження Олександра Коваленка. [15]

Ономастичні настанови Українського соціологічного інституту.

Згідно з настановою про потребу популяризувати знання про Україну серед інших народів, Михайло Грушевський підготував низку підставових праць, серед яких також праці французькою мовою. У Франції Михайло Грушевський відомий завдяки своїм двом публікаціям з української історії і української літератури.

Першим французькою мовою появився у 1920 р. *Короткий нарис історії України*, у перед мові до якої (правдоподібно написаної самим М. Грушевським), видавництво, Український Соціологічний Інститут, пояснює ролі історії для національного відродження України і стверджує, що дотепер не було ні однієї праці загальної історії України, написаної європейськими мовами. «А проте, сказано в передмові, Вольтер був вражений оригінальними рисами, що виказувала вже за його часів наша нація. Вже у 17 столітті наша національна боротьба за здобуття волі привернула увагу цивілізованого світу і стала сюжетом багатьох розвідок латинською, французькою, італійською і німецькою мовами...». Після представлення праць Грушевського з ділянки історії, сказано, що автор «міг би був задовольнитися перекладом (на французьку мову А.Ж.) одного з своїх творів, однак щоб краще задовольнити наміри Соціологічного Інституту, Грушевський наказав дати в руки іноземного читача книжку, в якій цей читач зможе легко знайти відповідь на питання, що можуть його цікавити». Іншими словами *Короткий нарис* не є ні перекладом, ні переробкою *Очерка історії*

українського народу, як це часто повторювали деякі історіографи, а оригінальним твором Михайла Грушевського.

Короткий нарис історії України друкувався у 1919-1920 роках між Парижем, Женевою, Прагою і Віднем, і, на жаль, остаточний продукт не позбавлений багатьох прогріхів щодо французької мови, до чого французи дуже чутливі. Завважаються також помилки щодо історичної термінології, наприклад, у середньовіччю назву «Русь» перекладено як Росія, Київську Русь чи Київську Державу перекладено як Королівство Києва (Rojarne de Kiev). Також непотрібно українські імена Петра Сагайдачного, Петра Могили зфранцужено на П'єр.

Звертаючи увагу на ці недомагання, як також на вичерпаність видання, після другої світової війни молоді інтелектуали з Організації Української Молоді у Франції задумали перевидати цю історію України, поправляючи деякі з представлених повище недоліків твору Грушевського. Це друге видання під заголовком Курс історії України (Cours d'histoire de l'Ukraine) зредагував Олександр Шульгин і появилось у видавництві «Українського Слова» (PIUF) у 1959 р. [16/ с. 312–314]

У виданні 2022 року редактор Дмитро Чистяк пише, що вони переглянули та виправили французький переклад, здійснений Українським соціологічним інститутом, сподіваючись, що ці незначні зміни наблизить столітній текст до сучасного читача: зміна граматичних структур на зразок української, усунення архаїзмів, правильніший правопис, спрощення стилю, часто обтяженого конструкціями. Щодо змісту, то ми його не чіпали з поваги до автора. Текст зберігає певні інтерпретації, які й досі викликають дискусію істориків. [17/ с.9-10]

Можна зробити висновок, що вони поступово намагаються привчити французького читача до незросійщених варіантів написання власних назв, але щоб було зрозуміло про що йдеться у тексті вони зберегли частину власних назв. Наприклад: *Kuiv* – «C'est la prononcition indigène du nom de Kiev – Kyiv en deux syllabes». [18/ с. 2]

Висновки до Розділу 1

Розділ 1 зосереджується на розгляді різноманітних аспектів, що впливають на ономастику та переклад власних назв. У цьому контексті ми обговорили основні ономастичні поняття та детальну класифікацію власних назв, яка включає антропоніми, топоніми, хрононіми та артефакти. На прикладі перекладу українських власних назв латиницею в франкомовних країнах, ми проаналізували різні виклики, зокрема транскрипційні розбіжності, графічні варіації, культурні різниці, потребу культурної адаптації, забезпечення стандартизації та етимологічну відповідність.

Далі я розглянула специфіку перекладу науково-популярних видань, зокрема з ономастичного боку, та дослідили роль перекладача у першому виданні "Короткого нариса історії України" Михайла Грушевського. Також розглядаємо ономастичні настанови Українського соціологічного інституту, а також акцентуємо нашу увагу на важливості глибокого розуміння теоретичних аспектів ономастики та їхнього практичного застосування для точного та адекватного перекладу власних назв.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКІ ОНІМИ У КОРОТКОМУ НАРИСІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ У РІЗНОЧАСОВИХ РЕДАКЦІЯХ ФРАНЦУЗЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ.

2.1. Загальна характеристика ономастичного простору першотвору

Ономастичний вимір оригінального твору охоплює складний масив власних назв, використаних у тексті, що сприяє створенню унікального культурно-історичного контексту.

Ономастичний простір досліджуваного матеріалу включає не лише українські власні назви, а і власні назви інших країн, з якими межує Україна та з якими мала важливі контакти протягом історії. Зокрема йдеться про країни з якими воювала Україна, які її окупували.

У досліджуваному оригіналі серед українських власних назв домінують антропоніми та топоніми. Всього у текст зафіксовано ... антропонімів та ... топонімів. Окрім цих класів в рукописі зустрічалися, зокрема, хрематоніми (назви творів, друкованих видань).

При цьому деякі власні назви використано у тексті оригіналу багаторазово. Серед топонімів найчастіше зустрічається Київ :258 разів. Серед антропонімів найчастіше зустрічається Шевченко: 17 разів.

В наступному розділі ми розглянемо специфіку відтворення цих власних назв у різних видання цього твору Михайла Грушевського.

2.2. Специфіка відтворення українських власних назв у рукописі перекладу та у першому французькому виданні (1920 рік).

Точне відтворення українських власних назв у перекладах становить значний виклик, особливо під час переходу від кирилиці до латиниці. На момент першого видання не існувало усталеної системи для передачі українських власних назв засобами французької мови. Зокрема для передачі українських звуків і графем використовувалися різні підходи до транслітерації та

транскрипції, але в французьких джерелах використовувалися переважно зросійщені варіанти передачі українських власних назв.

Як зазначалося у підрозділі 1.6 з настанов Українського Соціологічного Інституту можна зробити висновок, що ця установа поступово намагалася привчити французького читача до незросійщених варіантів написання власних назв, але щоб було зрозуміло про що йдеться у тексті, вони зберегли частину власних назв у зросійщеному варіанті написання, який був більш знайомим для французького читача. Наприклад: *Kiïv* – «C'est la prononcition indigène du nom de Kiev – Kyiv en deux syllabes» [18/ с. 2]. У цьому прикладі з примітки до першого франкомовного видання Короткого нарису історії України паралельно подається широковідома (зросійщена) версія написання назви української столиці, а потім – рекомендований варіант написання цієї назви що базується на українській вимові.

При цьому А. Жуковський завважив у першому франкомовному виданні низку помилок при відтворені історичних власних назв, наприклад, середньовічню назву «Русь» перекладено як *Russie*, Київську Русь чи Київську Державу перекладено як Королівство Києва (*Royarne de Kiev*). Також він зауважив те, що українські імена було офранцужено (ім'я Петра Сагайдачного чи Петра Могили було відтворено як *Pierre*).

Розгляньмо кілька прикладів:

Незважаючи на вищенаведену примітку, у першому французькому виданні 1920 року основний варіант перекладу міста Київ – «*Kiev*».

У виданні 1920 року антропонім «Михайло Грушевський» перекладено як «*Michel Hrushevsky*». Закінчення «-ий» сестиматично передається у французькому виданні як «-у».

Назва річки Дніпро: У французькому варіанті ця назва могла бути передана як "*Dnipro*", але згідно з деякими системами транслітерації вона могла бути написана як "*Dnièpr*" або "*Dnjèpr*", що відображає вплив російської мови.

В підсумку ми можемо констатувати, що у першому франкомовному виданні було здійснено спробу ознайомлення франкомовної аудиторії знеросійщеними варіантами українських власних назв, що базується на принципі практичної транскрипції.

2.3. Специфіка відтворення українських власних назв у третьому французькому виданні (2022 рік)

Для відтворення ономастичного простору "Короткого нариса історії України" в третьому французькому виданні (2022 рік), редактор застосовав нищезазначені стратегії, що частково відображають еволюцію перекладацької практики та наукові здобутки в галузі ономастики за останній століття.

Наведемо кілька прикладів:

У першому французькому виданні 1920 року основний варіант перекладу міста Київ – «Kiev», а у виданні 2022 року – «Kyiv». Редактор видання 2022 сестиматично орієнтується на незросійщений варіант передачі цієї власної назви, а саме послуговується транслітерацією з української мови.

У виданні 1920 року антропонім «Михайло Грушевський» перекладено як «Michel Hrushevsky», а у виданні 2022 року – «Mykhaïlo Hrouchevskyï». Редактор видання 2022 сестиматично орієнтується на неофранцужений варіант передачі подібних імен, а саме послуговується транскрипцією з української мови. Крім того, при переданні українських прізвищ він орієнтується також на фонетичну транскрипцію з української мови.

2.4 Порівняльний аналіз перекладацьких та редакційних ономастичних стратегій.

Отже у виданні 1920 року частіше і більш системно використовуються зросійщені та офранцужені варіанти власних назв, а у виданні 2022 року редактор Дмитро Чистяк систематично використовує незросійщені та неофранцужені варіанти українських власних назв.

У порівнянні з першим виданням французького перекладу, у виданні 2022 року було внесено ряд правок. В основному всі власні назви, які орієнтувалися на мову-посередницю були змінені на ті варіанти, які були відтворені шляхом транскодування на основі української вимови.

	1920	2022
Київ	Kiev (осн.вар-т)	Kyiv/осн.вар-т
Харків	Charkov	Kharkiv
Данило	Danilo	Danylo
Василько	Vassilko	Vassylko

Зокрема українську літеру «и» у видні за редакцією Дмитра Чистяка систематично відтворено як «у».

Крім того при відтворені імен редактор розшифровує ініціали, які містилися у першому виданні. Наведемо кілька прикладів (першотвір – видання 1920 року – видання 2022 року):

Петро Калнишевський – Kalnychevsky- Petro Kalnychevskyi/2

Йосиф Шумлянський-Choumlansky- Joseph Choumlanskyi

Інокентій Винницький- J.Vynnytsky- Innocent Vynnytskyi/1

Варлаам Шептицький - V. Sheptytsky- Varlaam Sheptytskyi/1

Водночас у виданні 2022 редоктор непослідовно дотримується цих принципів. Наприклад у вище наведених прикладах від офранцузжує деякі українські мена тощо. Цей та подібні зумовлюють доцільність перевидання досліджуваної праці Михайла Грушевського.

Повний перелік відміностей між першою та третьою версіями франкомовного видання «Короткого нарису історії України Михайла» Грушевського наведено у додатку наприкінці роботи.

Висновки до Розділу 2

Розділ 2 нашої роботи присвячений вивченню підходів до перекладу власних назв у різночасових виданнях «Короткого нарису історії України» Михайла Грушевського.

У аналізі першого французького видання "Короткого нарису історії України" (1920 рік) було здійснено одну з перших спроб використати незросійщені форми написання українських власних назв поряд з зросійщеними щоб поступово привчити французьку аудиторію до переходу на незросійщений варіант їхнього написання. У третьому французькому виданні (2022 рік) спостерігається сестиматичне використання незросійщених варіантів власних назв і орієнтрація на використання транскрипції у відтворені українських власних назв. У останьом виданні спостерігається низка недоліків у відтворені власних назв, що зумовлює доцільність перевидання досліджуваної праці Михайла Грушевського.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У аналізі першого французького видання "Короткого нариса історії України" (1920 рік) було здійснено одну з перших спроб використати незросійщені форми написання українських власних назв поряд з зросійщеними щоб поступово привчити французьку аудиторію до переходу на незросійщений варіант їхнього написання. У третьому французькому виданні (2022 рік) спостерігається сестиматичне використання незросійщених варіантів власних назв і орієнтрація на використання транскрипції у відтворенні українських власних назв. У останьом виданні спостерігається низка недоліків у відтворенні власних назв, що зумовлює доцільність перевидання досліджуваної праці Михайла Грушевського.

Переклад науково-популярних історичних видань, особливо коли йдеться про відтворення власних назв, становить низку теоретичних і практичних проблем. Це дослідження було присвячене відтворенню українських власних назв у французькому перекладі "Короткого нариса історії України" Михайла Грушевського. Завдяки всебічному вивченню теоретичних засад та конкретних прикладів було отримано цінну інформацію про тонкощі ономастичного перекладу.

Розділ 2 заглибився у конкретний випадок українських ономастичних назв у "Короткому нарисі історії України" Грушевського та дослідив їхнє відтворення у різних виданнях французького перекладу. У розділі висвітлено загальні характеристики ономастичного простору першотвору, проілюстровано складність і культурну значущість задіяних власних назв. Проведено порівняння відтворення українських власних назв у рукописі перекладу та першому французькому виданні 1920 року, а також третьому французькому виданні 2022 року. Комплексний аналіз перекладацьких та редакторських ономастичних стратегій дав цінну інформацію про еволюцію та варіації у відтворенні українських власних назв у часі.

З огляду на аргументи, викладені в попередніх розділах, очевидно, що відтворення українських власних назв у французькому перекладі "Короткого нариса історії України" зіткнулося зі значними труднощами. Варіації, що спостерігаються у відтворенні цих назв у різних виданнях, відображають складність процесів транслітерації та транскрипції, а також мінливий мовний та культурний контекст. Використання різних систем транслітерації під впливом історичних чинників та мовних взаємодій призвело до невідповідностей і неточностей у відтворенні власних назв.

Крім того, культурно-історичні конотації, пов'язані з українськими власними назвами, створювали додаткові труднощі для перекладачів. Необхідність зберегти унікальні якості та автентичність цих імен і водночас зробити їх доступними для цільової аудиторії вимагала ретельного врахування принципів транслітерації, транскрипції та еквівалентності. Перекладачам довелося балансувати між збереженням оригінального звучання та забезпеченням читабельності й зрозумілості для франкомовних читачів.

Важливо визнати, що відтворення власних назв - це динамічний процес, на який впливають лінгвістичні, культурні та історичні чинники. Оскільки вивчення ономастики та перекладацькі практики продовжують розвиватися, вкрай важливо розробити послідовні та точні рекомендації щодо відтворення власних назв, особливо в науково-популярних історичних виданнях. Встановлення чітких стандартів транслітерації та транскрипції з урахуванням специфічних лінгвістичних особливостей мов оригіналу та перекладу сприятиме більш точному та послідовному відтворенню власних назв у перекладах.

Відтворення українських власних назв у французькому перекладі "Короткого нариса історії України" ілюструє складну природу ономастичного перекладу. Він підкреслює необхідність глибокого розуміння перекладачами культурного, історичного та мовного контексту, пов'язаного з власними назвами. Застосовуючи принципи звукової транслітерації та транскрипції, враховуючи специфіку цільової мови та аудиторії, перекладачі можуть забезпечити точне

відтворення власних назв, зберігаючи при цьому їх культурну та історичну значущість.

Список використаної літератури

1. Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» за участі Інституту програмних систем НАН України, 2015-2022
2. М. С. Грушевський і Комітет Незалежної України за матеріалами родинного фонду Грушевських (ЦДІАК, ф. 1235) / А. Садов // Український археографічний щорічник. — К., 2006. — Вип. 10/11. — С. 697-724. — Бібліогр.: 40 назв. — укр.
3. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 2 : М — Я.
4. Baker M., Saldanha G. Routledge Encyclopedia of Translation Studie
5. Сітко А.В. Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві. Наукові записки. – Серія : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2013. Вип. 116. С. 199 – 203.
6. Желєзняк І. М. Антропонім // Українська мова : енциклопедія / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови ; ред. В. М. Русанівський [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія, 2000. — ISBN 966-7492-07-9. — С. 29—30.
7. Торчинський М. Структура онімного простору української мови : монографія / М. Торчинський. – Хмельницький : Авіст, 2008.
8. Топонімічний словник України: Слов.-довід. / М. Т. Янко; Міжнар. фонд «Відродження». — К. : Знання, 1998. — 430 с. — (Прогр. «Трансформація гуманіт. освіти»). — Бібліогр.: с. 403—429.
9. <https://www.tvanouvelles.ca/2022/03/07/ottawa-cessera-de-dire-kiev-et-optera-pour-kyiv>
10. Березовська, І. (2015). Ономастика: вибрані статті. Київ: Видавництво "Українська культура", 200 стор.
11. Блек, Р. К. та Джонстон, Г. В. (Ред.). (2013). Оксфордський довідник з ономастики. Видавництво Оксфордського університету.
12. Грушевський, М. (1920). Короткий нарис історії України. Київ: Друкарня "Школа", 300 стор.

13. Ономастика / С. О. Вербич // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-75454>

14. Український історик. (1991). Журнал Українського Історичного товариства, 3—4 (110-111) 1-4 (112-115), XXVIII / XXIX, під загальною редакцією Любомира Винара.

15. Олександр Коваленко: штрихи до історичного портрета / Г.М. Івануценко // Сумський історико-архівний журнал. — 2010. — № X-XI. — С. 223-237. — Бібліогр.: 74 назв. — укр.

16. Михайло Грушевський і Франція / *Аркадій Жуковський*. - С. 306–318

17. Переклад 2022 р. "Précis de l'histoire de l'Ukraine" (у 2-х т.)

18. Переклад 1920 р. "Abrégé de l'histoire de l'Ukraine"

19. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця, Нова книга, 2004. – 576 с.

20. https://www.academia.edu/8243768/LEXICOLOGICAL_ASPECTS_OF_TRANSLATION_METHODS_AND_WAYS_OF_TRANSLATING_VARIOUS_PROPER_NAMES

21. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця, Нова книга, 2003. – 448 с.

RÉSUMÉ

Le sujet de cette thèse est "Spécificité de la reproduction des noms propres ukrainiens par le biais de la langue française : aspect diachronique (sur la base du matériel des ouvrages de Mykhajlo Hrushevsky sur l'histoire de l'Ukraine adaptés au public francophone)".

L'objectif de cette thèse est d'étudier les spécificités de la reproduction des noms propres ukrainiens en français en diachronie sur la base de différentes éditions du "Précis de l'histoire de l'Ukraine" de Mykhailo Hrushevsky.

L'objet de cette thèse est la reproduction des noms propres ukrainiens et de leurs équivalents français dans les traductions de textes de vulgarisation scientifique.

L'objet de la recherche porte sur les méthodes et les techniques de reproduction des noms propres ukrainiens dans la traduction.

Objectifs de l'étude :

- identifier les principaux modes de reproduction des noms propres ukrainiens dans les publications francophones ;
- analyser les particularités de la reproduction des noms propres en français à partir de l'œuvre de Mykhajlo Hrushevsky ;
- de fournir une brève description des différentes traductions de l'œuvre de Mykhajlo Hrushevsky et de leur contexte historique ;
- pour explorer l'espace onomastique du "Précis de l'histoire de l'Ukraine" de M. Hrushevsky ;
- pour effectuer une analyse comparative des spécificités de la reproduction des noms propres ukrainiens dans les éditions francophones du "Précis de l'histoire de l'Ukraine" de M. Hrushevsky de 1920 et 2022;

CHAPITRE 1. FONDEMENTS THÉORIQUES DE LA REPRODUCTION DES NOMS PROPRES DANS LA TRADUCTION DES PUBLICATIONS HISTORIQUES POPULAIRES

Selon Svitlana Pankova, Ihor Hyrych et Oksana Yurkova, la traduction de l'œuvre de Mykhajlo Hrushevsky a été réalisée par Oleksandr Kovalenko, qui était également membre du Comité pour une Ukraine indépendante. La vie et les contributions de Kovalenko ont couvert plusieurs révolutions et événements importants de l'histoire ukrainienne du XXe siècle, faisant de lui un témoin et un participant actif des moments clés.

En 1919, le Comité de l'Ukraine indépendante est créé à Paris. À première vue, l'objectif du Comité ressemble davantage à celui d'une maison d'édition qui fournirait au monde de la littérature informative sur l'Ukraine en français.

En novembre 1919, les points suivants sont discutés :

Il est reconnu nécessaire de commencer immédiatement la publication de la première série de livres sur les études ukrainiennes.

L'histoire illustrée de l'Ukraine par Hrushevsky a été publiée en 1921.

"Brève esquisse de l'histoire de l'Ukraine de Mykhajlo Hrushevsky est un ouvrage fondamental de l'historiographie ukrainienne. Ce livre donne un aperçu complet de l'histoire de l'Ukraine depuis l'Antiquité jusqu'au début du XXe siècle.

Classification des noms propres :

les anthroponymes - noms de personnes ;

les toponymes sont des noms géographiques ;

les théonymes - noms de divinités ;

les zoonims - noms d'animaux ;

les astronimes - noms de corps célestes ;

les cosmonymes - noms des zones de l'espace extra-atmosphérique et des constellations ;

les chrononymes - noms de périodes associées à des événements historiques ;

les idéonymes - noms d'objets de la culture spirituelle ;

les chromonymes - noms d'objets de la culture matérielle ;

les ergonymes - noms d'associations de personnes : sociétés, organisations, etc;

les hydronymes - noms de masses d'eau ;

les ethnonymes - noms de peuples et de groupes ethniques.

CHAPITRE 2. LES ONOMATOPÉES UKRAINIENNES DANS LE BREF APERÇU DE L'HISTOIRE UKRAINIENNE DE MYKHAILO HRUSHEVSKY ET LES PARTICULARITÉS DE LEUR REPRODUCTION DANS LES DIFFÉRENTES ÉDITIONS DE LA TRADUCTION FRANÇAISE.

RENDRE LES NOMS PROPRES ET LES NOMS DE LIEUX DANS LA TRADUCTION

Les principales façons de rendre les noms propres et les noms de lieux dans la traduction :

1. la translittération ;
2. transcription ou transcription ;
3. transcodage mixte (essentiellement transcription avec des éléments de translittération)* ;
4. transcodage adaptatif (lorsque la forme d'un mot dans la langue source est légèrement adaptée à la structure phonétique et/ou grammaticale de la langue cible);
5. le calque.

Les méthodes 1 à 4 sont regroupées sous le nom unique de transcodage.

Reproduction d'un nom propre au moyen d'un équivalent traditionnel - cette méthode est utilisée lorsque, en raison de facteurs historiques, la forme orthographique d'un nom propre dans la langue cible a été influencée par une langue dite intermédiaire (par exemple, l'orthographe du nom de la capitale ukrainienne Kiev est empruntée au français par le biais de la langue intermédiaire russe, et non directement à l'ukrainien).

Il convient de noter que les traductions en français de nombreux noms de villes ukrainiennes reflètent la prononciation russe. C'est ce que souligne notamment le chercheur Evhen Luniak dans son ouvrage "L'Ukraine Cosaque des XVIe-XVIIIe siècles dans la recherche historique française". Il note que la sonorité originale ukrainienne des noms propres, plutôt que russe ou française, est difficile pour les Français ; et peu d'auteurs français utilisent des versions spécifiquement ukrainiennes des noms propres (parmi les partisans de l'ukrainisation des noms et prénoms locaux, l'historien Alain Balala retient l'attention de Yevhen Luniak). Dans le contexte actuel, la priorité se déplace progressivement en faveur de la reproduction des variantes ukrainiennes des noms, à mesure que la méthode de transcription devient plus productive. En particulier, le gouvernement canadien a déjà décidé d'abandonner l'option de reproduire le nom de la capitale ukrainienne "Kiev" en faveur de "Kyiv" dans tous les documents officiels.

ДОДАТОК

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Україна	Ст.1/15-І			I'Ukraine	I'Ukraine/272	la revue «Oukraina»(I'Ukraine) 1920 – ст 103
Київ	Ст.2/16-І			Kiev (осн.вар-т)	Kyiv/осн.вар-т/258	
Київ	Ст.2/16,30-І			Kyiv	Kiev/2	
Крим	Ст.55/17-І			la Crimée	la Crimée/24	
Новгород	Ст.11/26-І			Novogorod	Novgorod/16	
Чорне море	Ст.1/27-І			la Mer Noire	la Mer Noire/26	

	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Дон	Ст.1/15-I			Don	le Don/7	
Прип'ять	Ст.1/14-I			Pripet	la Pripiat/1	
Буг	Ст.1/14-I			Bug	le Boug/8	
Буг	Ст.37/-			Bog	-	
Десна	Ст.1/14-I			la Desna	la Desna/3	
Дунай	Ст.1/15-I			le Danube	le Danube/6	
Дніпро	-/16-I				Dnipro/49	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Дніпро	Ст.2/16-I			Dniéper	le Dniepr/1	
Азовське море	Ст.3/22-I			la Mer d'Azov	la Mer d'Azov/4	
Дністер	Ст.6/21-I			Dniéster	le Dniester/2	
Дністер	Ст.35/-			Dniester	-	
<u>Случ</u>	Ст.40/59-I			Sloutche	la Sloutche/3	Мав би бути Sloutch (https://fr.wikipedia.org/wiki/Sloutch)

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Горинь	Ст.40/62-І			Horine	la Horine/1	
Тетерів	Ст.40/62-І			le Teterev	le Teterev/1	
Донець	Ст.99/138-І			Donets	le Donets/1	
Теребовль	-/56-І			Terebovl	Terebovl/1	
Чернігів	Ст.22/35-І			Tchernihiv	Tchernihiv/17	
Переяслав	Ст.22/35-І			Pereiaslav	Pereiaslav/7	
Звенигород	-/53-І			Zvenyhorod	Zvenyhorod/2	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Полісся	Ст.34/55-І			Polissie	la Polissie/3	За правилами передавання з укр. мови мало б бути Polissia
<u>Дорогочин</u>	Ст.56/59-І			Dorohitchine	Dorohitchine/2	
Путивль	Ст.42/65-І			Poutivl	Poutivl/2	
Новгород-Сіверський	Ст.-/73-І			Novgorod-Siversky	Novgorod-Siverskyi/1	
Браслав	Ст.60/82-І			Bratslav	Braslav/3	
Вінниця	Ст.55/82-І			Vinnitza	Vinnitza/1	
Львів	Ст.70/86-І			Lviv	Lviv осн.вар-т/40	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Львів	Ст.86/104-I			Léopol	Léopol 2 ст	
Острог	Ст.74/107-I			Ostrog	Ostrog/2	
Запоріжжя	Ст.-/139-I			Zaporogueie	Zaporogueie/5	
Харків	Ст.175/138-I			Charkov	Kharkiv/1	
Чигирин	Ст.98/137-I			Tchyhyryne	Tchyhyryne/2	
Корсунь	Ст.129/140-I			Korsoun	Korsoun/1	
Сівськ	Ст.116/159-I			Sivsk	Sivsk/1	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Самбір	Ст.116/131-I			Sambor	Sambir /2	
Берестечко	Ст.-/146-I			Berestetchko	Berestetchko/1	
Гадяч	Ст.114/154-I			Hadiatch	Hadiatch/3	
Перемишль	Ст.116/56-I			Peremychl	Przemysl/9	
Ужгород	Ст.154/49-II			Oujhorod	Oujhorod/2	
Карпати	Ст.43/55-I			les Carpathes	les Carpathes/13	
Многогрішний	Ст.117/161-I			Mnohohrichny	Mnohohrichnyi/3	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань	
Дмитро Чистяк	Ст.-/13-І			-	Dmytro Tchystiak/5
Михайло Грушевський	Титульна сторінка			Michel Hruchevsky	Mykhaïlo Hrouchevskyi/7
Кий	Ст.10/25-І			Kyi	Kyi/2
Святослав	Ст.10/25-І			Sviatoslav	Sviatoslav/5
Володимир	Ст.10/25-І			Vladimir	Vladimir/52
Ігор	Ст.10/25-І			Igor	Igor/11
Олег	Ст.10/25-І			Oleg	Oleg/5

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Ольга	Ст.10/25-І			Olga	Olga/14	
Аскольд	Ст.12/28-І			Ascold	Ascold/2	
Дір	Ст.12/28-І			Dir	Dir/1	
Володимир Мономах	Ст.28/33-І			Vladimir Monomaque	Vladimir Monomaque/2	
Ярослав	Ст.18/36-І			Iaroslav	Iaroslav/18	
Всеволод	Ст.28/48-І			Vsevolod	Vsevolod/2	
Мстислав	Ст.28/48-І			Mstislav	Mstislav/1	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Роман	Ст.37/58-I			Roman	Roman/6	
Данило	Ст.37/58-I			Danilo	Danylo/17	
Василько	Ст.37/58-I			Vassilko	Vassylko/6	
Лев	Ст.41/64-I			Léon	Léon/3	Непоследовність у версії 2022 року.: у версії 1920 року низка імен офранцужено (замінено традиційними французькими іменами, що

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань	
					походять від того самого кореня, що й в українській) у версії 2022 року сусідні імена замінено на транскодовані варіанти, а це - ні.
Дмитро Дедько	Ст.46/71-І			Dmitro Dedko	Dmytro Dedko/1
Свидригайло	Ст.55/81-І			Svidrigaïl	Svitrigaila/5

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань	
Остройські, Вишневецькі, Ходкевичі	Ст.62/91-І			Les grandes familles - comme les Ostrogsky, les Vichnevtsky, les Khodkevitch etc	Les grandes familles (comme les Ostrojsky, (1) les Vichnevetsky, (1) les Khodkevitch (1)
Костянтин Острозький	Ст.78/112-І			Constantin Ostrogsky	Constantin Ostrojskyi/1
<u>Герасим Смотрицький</u>	Ст.81/114-І			Hérazime Smotritsky	Hérazime Smotrytskyi/2
Василій Клірик	Ст.81/14-І			Basile le clerc	Basile le Clerc/1

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Іван Вишенський	Ст.81/115-І			Jean de Vychnia	Ivan de Vychnia (Ivan Vychenskyi)/2	Ст. 114 vol1 Ivan Vychenskyi
Фіلالет Бронський	Ст.81/114-І			Philalète Bronsky	Philalète Bronskyi/1	
Максим-Мелетій Смотрицький	Ст.81/114-І			Maxime-Melety Smotritsky	Maxyme-Meletii Smotrytskyi/1	
Шевченко	Ст.157/115-І			Chevtchenko	Chevtchenko/16	Ст. 115 vol1 (вступ) Taras Chevtchenko
Сагайдачний	Ст.95/131-І			Sahaïdatchny	Sahaïdatchnyi/5	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Митрополит Борецький	Ст.96/130-1			le metropolite Boretsky	le métropolite Boretskyi /2	
Богдан Хмельницький	Ст.96/146-1			Bohdan Chmelnytsky	Bohdan Khmelnytskyi/4	
Микола Потоцький	Ст.100/140-1			Nicolas Potocky	Mikolaj Potocky/1	
Виговський	Ст.112/156-1			Vyhovsky	Vyhovskyi/10	
Дорошенко	Ст.115/159-1			Pierre Dorochenko	Dorochenko/19	
Брюховецький	Ст.116/159-1			Brukhovetsky	Brukhovetskyi/3	

	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		не розбів рлив	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Самойлович	Ст.119/163-I			Samoïlovitch	Samoïlovitch/2	
Мазепа	Ст.120/31-II			Mazeppa	Mazeppa/15	
Орлик	Ст.129/17-II			Orlyk	Orlyk/7	
Іван Скоропадський	Ст.132/20-II			Jan Skoropadsky	Ivan Skoropadskyi/9	
Свята Варвара	Ст.132/22-II			Sainte Barbe	Sainte Barbe/1	
Павло Полуболок	Ст.134/24-II			Paul Poloubolok	Pavlo Poloubolok/1	
Данило Апостол	Ст.137/32-II			Daniel Apostol	Danylo Apostol/2	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Розумовський	Ст.139/30-ІІ			Cyrille Razoumovsky	Cyrille Razoumovski/10	Rozoumovsiky 1920 ст. 143
Петро Калнишевський	Ст.148/42-ІІ			Kalnvchevsky	Petro Kalnychevskyi/2	
Йосиф Шумлянський	Ст.151/46-ІІ			Choumlansky	Joseph Choumlanskyi	
Інокентій Винницький	Ст.152/46-ІІ			J.Vynnytsky	Innocent Vynnytskyi/1	
Варлаам Шептицький	Ст.151/46-ІІ			V. Cheptytsky	Varlaam Cheptytskyi/1	
Максим Залізник	Ст.156/52-ІІ			Maxime Zalizniak	Maxime Zalizniak/1	
Іван Гонта	Ст.156/52-ІІ			Ivan Honta	Ivan Honta/1	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три ос- танні циф- ри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар
		н е р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань	
Митрофан Довгалевський	Ст.164/62-ІІ			M. Dovahlevsky Mytrophane Dovahlevskyi/1	
Георгій Кониський	Ст.164/63-ІІ			G.Konisky Guéorguii Koniskyi/3	
Лобисевич	Ст.164/63-ІІ			Lobyssevytch Lobyssevytch/1	
Олексій Павловський	Ст.172/73-ІІ			Pavlovsky Olexii Pavlovskyi/2	
Микола Цертелєв	Ст.172/73-ІІ			Tserteleff Mykola Tsertelev/3	
Іван Котляревський	Ст.172/73-74- ІІ			Jean Kotlarevsky Ivan Kotliarevskyi/1	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Антін Головатий	Ст.173/74-ІІ			A. Holovaty	Antine Holovaty/1	
Гулак-Артемівський	Ст.174/75-ІІ			Houlak-Artémovsky	Houlak-Artémovskyi/3	
Микола Костомаров	Ст.176/78-ІІ			Nicolas Kostomarov	Nicolas Kostomarov/7	
Кирило	Ст.183/82-ІІ			Cyrille	Cyrille/9	
Мефодій	Ст.183/82-ІІ			Méthode	Méthode/4	
Яків Головацький	Ст.186/89-ІІ			J. Holovatsky	Yakiv Holovatskyi/1	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Олекса Стороженко	Ст.188/93-ІІ			Storojenko	Olexa Storojenko/1	
Яків Щоголів	Ст.188/93-ІІ			Chtchoholiv	Iakiv Chtchoholiv/1	
Леонід Глібов	Ст.188/93-ІІ			Hlibiv	Léonid Hlibov/1	
Олександр Кониський	Ст.188/93-ІІ			Konisky	Olexandre Konyskyi/1	
Данило Мордовець	Ст.188/93-ІІ			Mordovets	Danylo Mordovets/1	
Володимир Антонович	Ст.188/93-ІІ			Antonovytsch	Volodymyr Antonovytsch/2	
Микола Лисенко	Ст.194/100-ІІ			Lyssenko	Mykola Lyssenko/1	

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Марко Кропивницький	Ст.194/100-ІІ			Kropyvnytsky	Marko Kropyvnytskyi/1	
Михайло Старицький	Ст.194/100-ІІ			Starytsky	Mykhaïlo Starytskyi/1	
Іван Нечуй-Левицький	Ст.188/93-ІІ			Netchoui-Levytsky	Ivan NetchouiLevytskyi/1	
Степан Руданський	Ст.194/100-ІІ			Roudansky	Stépane Roudanskyi/1	
Михайло Юзефович	Ст.194/101-ІІ			M. Jousefovytch	Mikhaïl Youzefovitch/1	
Остап Терлецький	Ст.201/109-ІІ			O. Terletsky	Ostap Terletskyi/1	
Михайло Павлик	Ст.201/109-ІІ			M. Pavlyk	Mykhaïlo Pavlyk/1	

	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		не р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Іван Франко	Ст.201/109-ІІ			Ivan Franko	Ivan Franko/2	
Квітка Осно'яненко	Ст.175/76-ІІ			Kvitka-Osnovianenko	Kvitka-Osnovianenko/2	
Петро Столипін	Ст.209/121-ІІ			Stolypine	Piotr Stolypine/1	
Кривий Ріг	Ст.234/-			Kryvy-Rih	-	
Києво-Печерська Лавра	Ст.22/40-1			Petcherska Lavra	Petcherska Lavra/1	
Черкаси	Ст.85/119-1			Tcherkassy	Tcherkassy/4	

	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		не розблито	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Конотоп	Ст.113/156-I			Konotope	Konotope/1	
«Наталка Полтавка»	Ст.173/74-II			« Natalka Povtalka »	« Natalka Povtalka »/1	
«Москаль-чарівник»	Ст.173/74-II			« Le Moscovite magicien »	« Le Moscovite magicien »/1	
«Різдвяна ніч»	Ст.194/100-II			« La nuit de Noël »	« La nuit de Noël »/1	

	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар
		не р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань	
«Енеїда»	Ст.172/74-11			«L'Eneide travestie»	« L'Énéide »/5 Ст.173 « L'Énéide » 1920
«Хазяїн і пес»	Ст.174/75-11			« Le Maître et le Chien »	« Le Maître et le Chien »/1
«Русалка»	Ст.178/80-11			« Roussalka »	« Roussalka »/1
«Зоря»	Ст.178/80-11			« Zoria »	« Zoria »/2
«Зоря»	-/104-11				« Zoria » (L'Étoile)/1

Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Почаїв	Ст.160/56-ІІ			le monastère de Potchaïv	le monastère de Potchaïv/2	
Григорій Сковорода	Ст.163/61-ІІ			Hrihory (Gregoire) Skovoroda	Hrihory (Grégoire) Skovoroda/1	
Полтава	Ст.170/17-ІІ			Poltava	Poltava/1	
Маркіян Шачкевич	Ст.178/80-ІІ			Markian Chachkevitch	Markian Chachkevitch/1	
Максимович	Ст.180/76-ІІ			Maxymovitch	Maxymovitch/1	
Куліш	Ст.180/82-ІІ			Koulich	Koulich/1	

	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		не р о з б і р л и в о	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Марія Вілінська-Маркович	Ст.188/92-ІІ			Marie Vilinska-Markovyтч	Marie Vilinska-Markovyтч	
Марко Вовчок	Ст.188/92-ІІ			Marko Vovtchok	Marko Vovtchok/1	
«Основа»	Ст.188/93-ІІ			La revue « Osnova »	La revue « Osnova » /1	
«Громада»	Ст.200/108-ІІ			La revue «Hromada»	La revue «Hromada» /1	
Федькович	Ст.203/113-ІІ			Fedkovitch	Fedkovitch/1	
Василь Стефаник	Ст.203/113-ІІ			V. Stefanyk	Vassyl Stefanyk/1	

	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		не розбівліво	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Мартович	Ст.203/113-ІІ			Z. Martovyтч	Martovyтч/1	
Ольга Кобилянська	Ст.203/113-ІІ			O. Kobylanska	Olha Kobylanska/1	
Іван Тобілевич	Ст.203/113-ІІ			Tobilevitch	Ivan Tobilevitch/1	
Михайло Коцюбинський	Ст.203/113-ІІ			Kotsiubynsky	Mykhaïlo Kotsiubynskyi/1	
Володимир Самійленко	Ст.203/113-ІІ			Samiylenko	Volodymyr Samiylenko/1	

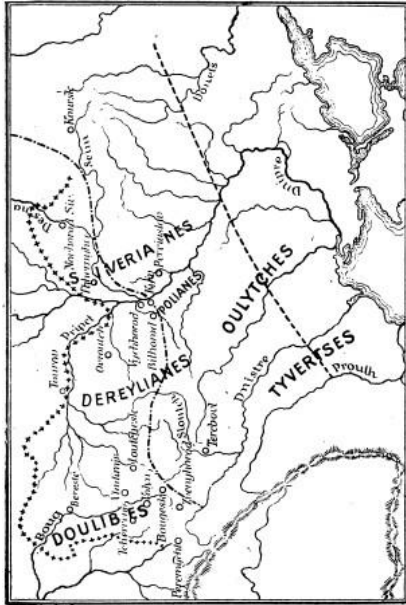
Власна назва українською мовою (за можливості, в контексті, якщо написано розбірливо) (якщо написано нерозбірливо, можна вставляти скріншоти відповідних уривків. Якщо не вдається ідентифікувати потрібний фрагмент оригіналу, подайте стандартну для української мови форму написання цієї власної назви і поставте позначку “н” у графі “нерозбірливо”)	Три останні цифри назви файлу(для рукопису) / сторінка (для друк.версій) 1920/2022	Варіант перекладу французькою мовою			Коментар	
		нерозбірливо	рукопис п-ду	п-д 1920 ВН/к-кість вживань		п-д 2022 ВН/к-кість вживань
Лєся Українка	Ст.203/113-ІІ			Lessia Oukraïнка	Lessia Oukraïнка/1	

Principaux evenements par ordre chronologique – ст. 240-246

Listes des prirces et des hetmans de l'Ukraine – ст. 247-250

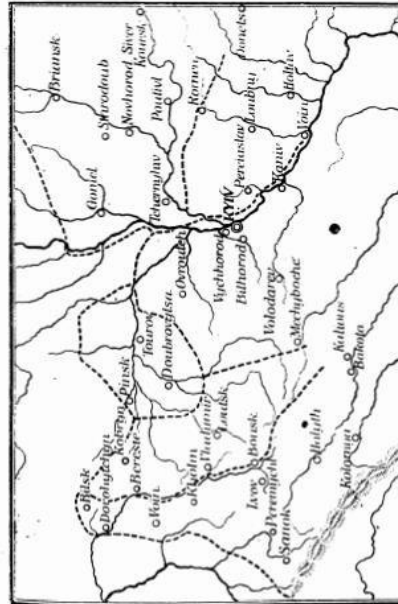
Index des chapitres de la grande histoire de l'Ukraine par M. Hruchevsky. – ст. 251-253

TABLE DES MATIERES – ст. 255-256

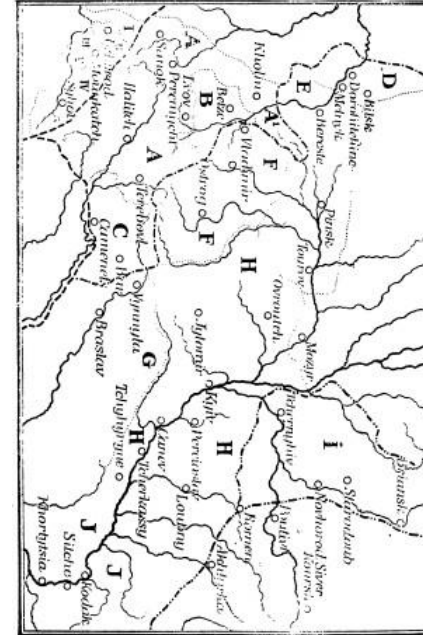
Explications voir à la page 9.

Ст. 8

Frontières politiques aux XII—XIII siècles - les principautés de Halitch, de Volhynie, de Tourou-Pinsk, de Kiev, de Tchernyiv, de Péreiaslav.

Ст 33

L'Ukraine aux XVI et XVII siècles (avant l'insurrection de Chmelnytsky) - explications voir à la page 81.

Ст 80

Карти 1920

L'Ukraine Orientale des l'époque de Mazeppa (explications voir à la page 129).

Ст. 128(28)

Ст. 177

